

Disputatio medica inauguralis de dysenteria ... / [James Johnston].

Contributors

Johnston, James, active 1778.
University of Edinburgh.

Publication/Creation

Edinburgi : Balfour et Smellie, 1778.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n8p73ex9>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

61661/P

dupl.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
DYSENTERIA.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JACOBUS JOHNSTON,
BRITANNUS.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque solitis.

_____ ficus prima calorque
Designatorem decorat listoribus atris.

HORAT. Epist. lib. I. cap. 7.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M, DCC, LXXVIII.

73305

DIPLOMATO MEDIC
CURA
DE
I. S. M. T. H. W. A.

ROBERTSON
W. A. W. L. O. C. K. I. N. G.

Viro illustri

J A C O B O J O H N S T O N,

A R M I G E R O,

Copiarum Regis legato,

Legionis equestris VI. ductori,

Praefidii et urbis Quebec

Praefecto,

Virtute militari nemini,

Per omnia secula,

Secundo ;

Sibi

Amicum animum

Ostendere dignato,

Primum suum artis medicae laborem

Venerabundus offert

J A C O B U S J O H N S T O N,

A U C T O R.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30385805>

DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DYSENTERIA.

DYSENTERIA est morbus contagiosus, cum febre saepe incipiens, dein nulla aut minus manifesta, procedens; in quo dejectiones frequentes, mucosae, sanguineae, cum torminibus et tenesmo sunt, et stercus plerumque retinetur.

Sydenhamus, p. 45. 182. 183. edit. Lugd. Batav. febrem in intestina inversam dysenteriam judicat. Quod ille obscurum dictum reliquo de hac re sermone non illustrat, suamque, alias maximam, infirmit auctoritatem. Contra, Fernellio, 'Non omnes dysenterias febrem comitari,' testato, quae fides debeatur eo incertius est, quod il-

lius temporis febris definitiones ei, quae inter plerosque nunc convenit, haud paulum discrepant, quodque ipse, multorum tunc more, cum dysenteria diarrhoeam videtur confudisse. Non autem in dysenteria febrem vidisse eum, qui, in calore a corde per totum corpus praeter naturam diffuso, febrem positam putaret, neutiquam est mirandum; Fernell. Oper. p. 321. Aliquando quoque deesse febrem Hildanus testatur, cujus quoque, in acredine ingesta dysenteriam positam rati, diversaque a nobis notione febris concepta, anceps etiam testimonium est; Hildan. Oper. p. 672. Quibus viris haud paulo gravior auctor, saltem in hoc argumento, Degnerus, non semper cum dysenteria conjungi febrem, et, cum incidat, quo saevior morbus et certior pernicies fit, eo leniorem esse, pulsusque defectu potius, quam excessu, ut plurimum, errare, confirmat. Quin et dysenteria castrensis apud Sauvagesium (Ramazzini de morbis castren. p. 637.), fluxus virulentus Saxoniae, dysenteria Indica (Bontii Med. Indor.) Dysenteria pestilentialis (Amati Cen. 3. cur. 90. Schenckii, fol. 861. A.); licet in ea pulsus febrilis dicatur, sine tamen febre esse diserte memoratur. Perpetuae autem in dysenteria febris seu pyrexiae defensores Degnero objicere scio, eum a pulsu

pulsu solo febris notam sumpsisse, et ex hac de praesente vel absente illa judicavisse. Quod utique parum solidum mihi argumentum est; utpote cum nullus casus febrilis justus, seu primi ordinis primaeque classis Cullenianae, nullus pyrexiae, seu totius primae classis ejusdem viri, sit, ubi, uno excepto, nempe typho comatoso, quae tertia Sauvagesio typhi species est, pulsus sanis celeriores non reperiantur. Eoque, nisi ii dysenteriae casus, quos sine febre esse maximus vir contendit, ideo pulsuum, quod coma cerebrum premeret, carerent celeritate; quod in morbo, neque cerebrum neque reliquum ultra primas vias corpus insigniter adficere solito, et praecipuam suam in intestinis stragem edente, vix quisquam dixerit, esse dysenteriae casus, febris et pyrexiae omnis expertes, haud dubie concedendum est; eoque magis, quod tantus vir, qui primus omnium, memoria dignorum, propriam dysenteriae naturam nobis detexit, in leviuscula re et omnibus tum cognita erravisse, et, quid febris ad summam esset, nescivisse, non existimandus est. Huc accedit, quod alii etiam sine febre dysenteriam viderunt, et ipse, nisi omnia me fallunt, vidi. Quid enim aliud esset poterat morbus in dejectionibus creberrimis, uniuscujusque diei spatio numerum

merum sexaginta vel septuaginta superantibus, ubi nihil stercoris, sed mucii sanguine tincti, copia reddebatur, a nulla earum rerum, quae in ventriculum ingestae diarrhoeam, quales fructus et alia fermentationem in primis viis moventia sunt, concitare solent, mense Augusto post calidam aestatem, cui calori aegrotans plurimum obiectus erat, et protinus post refrigerationem, in horto a plantarum halitu, calefcente ante corpore, conceptam, ortus, opioque et jusculi bovini abundantia ita solutus, ut stercus verum, huc usque conclusum, tandem prodiens, finem malo imponeret?

Ex quibus rebus et testimoniis, febrem aliquando a dysenteria justa abesse, et ad ejus naturam constituendam minime necessariam esse, ipso jubare clarius est.

Quam opinionem duo porro confirmant, primum febris, quando incidit, post initia tamen plerumque decedens, nihilque praeter intestinorum affectionem relinquens; tum ejusdem formarum varietas. Quippe enim modo intermittens purioris, ut passim apud scriptores videre est; modo remittentis itidem purioris, ut Londini, ubi febris remittens, quae post pestem per populum ab anno M,DC,LVIII. ad M,DC,LXV. grassata erat, rursus sub dysenteriae forma aborta est; (Sydenham. Oper.) et sub tertianae vel quo-

quotidianae ritu procedebat ; (Morton. Oper. Append. ad exercit. Laurichius apud Haller. Disput. vol. 3. p. 425.) ; ut in dysenteria anni M,DCC,XXVI. ab Hoffmanno relata, ubi febris quartana, continua, vel semitertiana erat ; ut in dysenteria apud Huxhamo memorata, ‘ quae ‘ haud raro stadia semitertianae peregit,’ Huxh. de Aëre Vernaculo, vol. 2. p. 139.; ut in Insula Minorca, ubi dysenteriam, cum tertiana febre mixtam, cortex Peruvianus sustulit, (Cleghorn. Morb. Minorc. vernaculo, p. 123. et 236.) ; ut in dysenteria, quam Degner descripsit, quae quandoque tertianae anomalae schema ludebat, (Degner, p. 21. Lautter. Histor. Morb. Rur. p. 104.) ; ubi in dysenteria febris perquam incerta ratione remittebat, et, methodo ad symptomata inflammatoria minuenda idonea adhibita, magis constantes et conspicuae fiebant remissiones, et cortici Peruviano demum morbus cessit ; et consimilis apud eundem, p. 118. casus, eodem remedio solutus, memoratur ; modo remittentis biliosae, (Christoph. Dougl. de Dysent. et passim apud scriptores) ; modo febris lentae et malignae, quae in omni epidemia dysenteria obvenit, et in dysenteria Neomag. anno 1736, (Degner. Histor. Dysent. Bilios.) ; modo

fy.

synochae, seu febris vulgo inflammatoriae, ut si quando verno tempore, aut aestate ineunte accidit; (sic Joann. Pringelius observ. p. 75. 76. et alibi, ante diathesin phlogisticam vernam solutam, intermittentes febres et dysenterias, inflammatoriae naturae participes, in castris exortas, et morbos hiemales reductos memorat); modo febris putridae, (cujus apud Zimermanum haud penuria exemplorum est; Zimerman. de Dysent.) ; febris dysenteriam comitans apparet. Quae omnia non unius cujusvis, sed plurium scriptorum, testimonia eo spectant, ut non unius, sed plurium generum, febrem, quae dysenteriam saepe comitatur, eoque non ei propriam, sed aut casu occurrentem, aut illam ipsam non idiopathicam, sed diversorum morborum symptomaticam affectionem esse, confirmant. Atque ideo perpetuae in dysenteria febris defensores, illam febrium diversitatem in argumentum, tanquam inseparabilis a dysenteriae natura febris esset, detorquendo, non id, quo necessaria dysenteriae febris esse intelligatur, sed id tamen, quo morbus, qui illorum judicio dysenteria est, non esse comperiatur, perfecerunt; nec verae ac idiopathicae dysenteriae febrem adjiciendam, sed quos ipsi casus pro vera ac idiopathica dysenteria

habuerunt, ei detrahendos, alvique in iis profluvium, ad alios ac diversos morbos, tanquam uniuscujusque symptomata, referendos, nec in profluvium, sed principes illos, quorum id symptomata est, morbos curationem dirigendam, ostenderunt. Certe, ubi cum profluvio, quod dysenteria esse imperitiori alicui videatur, febris synochae symptomata propria conjunguntur, eaque sanguine large detracto et administratione antiphlogistica tolluntur; quales casus apud Zimmermanum occurrunt, et qualis dysenteria verna apud Pringelium esse videtur; quis eum morbum pro dysenteria et non pro synocha justa, proque hujus symptomate profluvium, habuerit? Similique ratione, quoties febris, sive intermittens, sive remittens, sive puriorum, sive hujus cum bilis affectione, qualis remittens biliosa dicitur, sive utriusque in forma anomala, symptomata una cum profluvio tali, quale dysenteria est, prodeunt, et corticis Peruviani usu, tam ipsa, quam profluvium, solvuntur, salusque confirmatur; quis, quaeso, dummodo paululum secum reputet, nullam hic justam dysenteriam, sed morbum generis intermittens, hujusque illam symptomata esse, dubitaverit? Si itidem typhus, quem esse lentam febrem, dysenteriae comitem dictam, haud dubito,

om-

omnibus ei magis propriis symptomatis, propriaque ei curatione, a dysenteriae diversa, nempe, tonicis et stimulo illo, quem vinum praebet, proditur; typhum et non dysenteriam idiopathicum morbum, hancque illius symptomatam; esse, vix dubitandi locus est. Denique, quamvis haud aliena ab habitu ad putredinem vicino, nam putridam haud ausim dicere, dysenteria idiopathica et vera est; tamen, quoties febris putridae, seu typhi petechialis, signa adparent, et in putredinem et debilitatem toti corpori communem, non aut minus in profluvium, curatio, in antisepticorum et tonicorum usu consistens, dirigitur; nonne febrem putridam seu typhum petechialem, non dysenteriam subesse, et illius, non hujus, omni ex parte rationem habendam, patet? Postremo, si quoties solita duorum morborum symptomata in uno conjunguntur, quis princeps verusque morbus sit, ubi curatio alterutrius propria respondet, nunquam ambigi potest; certe in omnibus, quos retuli, casibus non dysenteria cum hac aut illa febre adjuncta, sed febris alia atque alia cum dysenteriae specie tantum, febris symptomatam, est. Febris in dysenteria necessitas hoc porro signo infirmatur, quod, iis ipsis, qui hanc necessitatem argumentis tuentur, fatentibus, etiam ubi incidit

pro-

profluvium tamen eam saepe praecedit. Quod morbum consistere sine febre arguit. In hoc et aliis quibusdam morbis nosologi et systematici, qui dicuntur, scriptores a suo quisque doctrinae orbe in errorem ducti sunt; quippe quorum principium capitale sit omnes morbos necessario aut febriles aut non febriles esse. Quod tamen, ut in hoc et paucis aliis, non semper verum est; ita plerisque, qui dysenteriam tractaverunt, eam plerumque cum febre seu pyrexia, quae vox nonnullis nuper placuit, saltem initio esse, suaque natura ut cum febre sit tendere, adsentio.

Febris autem non eorum generum, quae vulgo nota et descripta sunt, scilicet, neque typhus, neque synochus, neque cynanche gangraenosa, quae jure febribus annumeranda est, neque talis, qualis in exanthematis, a propria quaeque contagione pendens, sed propriae naturae, est. Eadem post initia decedit, aut vix amplius percipienda est. Unde magno Sydenhamo febris inversa in intestina dicitur. Ut autem a relatis febribus differt, ita ad typhum, quam caeteras, vicinior, rebus quibusdam, videtur. Propter enim anni tempus et habitum morbo faventem, coeli tunc temperie acquisitum, ad statum putrido vicinum febris vergit. Sed in morbo idiopathico ac sim-

plice mali caput intestinis fere omne continetur. In his morbi origo quaerenda, ad haec convertenda curatio, est.

SYMPTOMATUM COMMÉMORATIO.

Ubi febris, modo relata, et morbo propria, hujus initio quantumvis valida, adparet; postea tamen debilitatis magnae, quam tumultus febrilis, indicia, cujusmodi sunt pulsus vacillantes et infra febrilem frequentiam procedentes, animi pariter et corporis languor extremus, linguae siccitas, potius se ostendunt.

Omni autem morbi statui haec ordine communia sunt, vigilia constans, ubique debilitas, cibi nullum desiderium aut etiam fastidium, praecordiorum angustiae sensus, nausea, frequens vomendi cupiditas, aut vomitus ipse, denique linguae candor.

Profluvium dein, modo praecunte, modo sequente, modo non omnino existente, febre, incidit. Cujus dejectiones, stercoris nisi ipso in morbi limine expertes, mucosae, striis sanguineis interinctae, vel cum sanguine puro, sero sanguineo aut cruore permixtae, praecedentibus easdem,
comi-

comitantibus aut sequentibus cum tenefimo torminibus, plerumque plurimae incidunt; quibus corpora sebacea et glutinosa, lactis coagulo haud absimilia, saepenumero addita, redduntur.

Propria vero febrili statui linguae nigredo, fauces et os interius obsidentes aphthae, item putrida aut purulenta, et quasi a tunica villosa frustula, filamentorum instar, abrasa, et cum infandis torminibus alvo dejecta. Sine febre plerumque mitis morbus, nullo memorabili turbante tumultu, ad placatum finem pervenit: Febrilis saevior, symptomatis gravioribus, pestis aut typhi petechialis referentibus, etiam in idiopathico morbo, ad citam mortem graditur. Dysenteria justa et legitima potissimum, ac solum fere dixerim, aestatis fine et autumno, scilicet, quamdiu calor permanet, incidit*.

P R I N C I P I A.

Quoniam contagiosa dysenteria est, ideo, variolae, rubeolae, pestis, cynanches gangraenosae, et
typhi

* De hac re Sydenhamum, et si qui alii dysenteriam cognitam et a diarrhoea discretam tractavere, consule.

typhi ipsius, quem magna inquinamenti humani concitaverit vis, instar, sine seminio esse videri potest. Verum enim vero non ei

SEMINIUM

Omnino deest. Quandoquidem enim eodem tempore, quo dysenteria, febres intermittentes, remittentes, et cholera, per populum grassari solent, et hi morbi, sic conjunctim incidere fuerint, non nisi aestate jam praecipite aut ineunte autumno, scilicet, inter primae Augusti hebdomadae et secundae Septembris finem, in Britannia incidunt; in calidioribus autem regionibus aliquanto maturius, pro maturiore illic coeli calore, incipiunt; et aliquanto serius, pro majore ejusdem caloris diuturnitate, desinunt: Ideo ad unumquemque illorum, et pro certo dysenteriam, aliquis corporis internus status, aliis temporibus haud temere inductus, necessarius videtur.

Qui status, si quis caloris continuati in corpore humano effectum consideret, ei conjectu, atque etiam, genere saltem tenus, intellectu, haud difficilis erit,

Jam-

Jamdudum magnus Sydenhamus in duas partes annum medicum divisit, earumque utriusque suum effectum, alterius effectui contrarium, nempe, inflammatorium, et ad putredinem vergentem, attribuit. Quarum partium altera a solstitio hyberno ad aestivum, altera ab hoc ad illud, pertinebat; illa morborum in inflammatione aut nimia generis nervosi incitatione, haec in debilitate aut deficiente incitatione positorum, seminum invicem procreans. Earundem posterior hic affectus, scilicet, debilitas, seu deficiens generis nervosi incitatio, praeter alias habitus, quem facit, partes, cordis et arteriarum actionem imminuendo, et firma simplicia relaxando, languidiorem sanguinis et humorum motum, eoque viciniorem ad putredinem, quam idem calor excitare periclitatur, statum quandoque infert. Qui status eo certius incidit, quo vehementior, debilitatem gignens, calor est. Hinc in calidis regionibus cum debilitate, quam hoc anni spatium gignit, putredo in morbis, accedens ad hanc in feminiis status, conjungi, in frigidioribus locis saepe sola debilitas incidere solent. Unde non solum annum, sed et terrarum orbem eandem divisionem, ratione morborum habita, recipere, patere videtur.

Morborum, qui calido anni tempore et calidis in locis potissimum incidunt, in numero dysenteria, omnibus, quotquot de ea egerunt, testibus est; ideo eam caloris aestivi effectum esse constat. Calor autem per menses aestivos, firma viva nimio stimulo fatigans, eoque demum debilitans, simplicia relaxans, et humores in statum putredini vicinum vel affinem rapiens, ipsum habitum creat, in quo magis, minus absoluto, hujus anni divisionis proles morbi, supra relati, consistunt. Qui tamen hac in re varie se habent. Nam alii, ut in plagae torridae tractibus, in manifestam putredinem ruunt; cujusmodi sunt febris flava Indiae utriusque, ibidem typhus, qui petechialis fere semper est, febris putrida epidemica *, tertiana perniciofa † tetartophya maligna ‡, et aliae febres; alii, ut in Europae Continente, ad putridam naturam accedunt; alii, ut in hac insula, multo saepius in debilitate puriore, quam putredine hujusve periculo, positi sunt. Quos putredinis vel hujus periculi gradus ut
 dysen-

* Huxham. de aëre ad ann. 1729.

† Mercat. de febr. l. vi.

‡ Sauvag. sp. 6. Lautter. hist. med. cas. 21. M. Donal. l. iii. cap. 14. ex M. Galenaria Horst. l. 1. obs. 15.

dysenteria quoque, sub similibus rebus posita, subire potest; ita plerumque eam morbum putridum esse, quibusdam non adsentio. Sed feminium ejus corporis status est, a calore diuturniore praeteritae aetatis, effectus in debilitate et statu ad putredinem accedente positus. In quo debilitas ea est, quae cerebri actionem, eoque cordis et arteriarum, ac proinde vasculorum perspiratoriorum actionem imminutam, secretiones in canali alimentario et biliarium ob id ipsum auctas, sed totum hoc citra justum morbum adhuc consistens, ponit. Est hoc, inquam, dysenteriae feminium, sed ei cum multis aliis, maximeque ejusdem temporis, morbis, et ante omnes cholera, eodem quoque tempore accidente, commune.

Nam, praeter morbos ejusdem anni, ut relatum est, divisionis, in duo angustiora temporis spatia, ut memoratum quoque est, congestos, quidam sunt, eodem in loco, eodem tempestatis genere, iisdem sub rebus aliis et apud eosdem homines grassari, consueti, qui arctiore inter se copula junguntur. Ii sunt febres intermittentes, remittentes, biliosae *, item cholera †: Quorum duo
priors

* Christ. Douglas Med. Kelsonensis in agro meo, in disp. inaug. de dyfent. anno 1750.

† Sydenh. et Scriptores de morb. epidem.

priores ita simul incidunt, similique ratione incipiunt, ut primo biduo, quis e tribus morbus futurus sit, praedici non possit * ; deinde ita se confitentur, ut ‘ tertio die, quasi signo dato, detracta quasi larva, quis demum sit, quisque aperte prodat.’ Cholera quoque, quae in eadem epidemia vigere dicta est, si ab ipso quidem initio a dysenteria discreta adparet, sub iisdem tamen rebus, excepta quae mox memorabitur, una inchoatur. Cum his igitur morbis feminium, supra expositum, commune est. Quod enim ad febres attinet, licet eae quandoque ab inquinamentis palustribus sola vi, sine ulla corporis, qualis feminium dicitur, conditione exoriantur, saepius tamen, cum ea vi opus suum conjungunt, morbusque conditionis, ut feminii, et inquinamentorum, ut noxarum excitantium, communis est effectus. Res autem, qua cholerae et dysenteriae feminium, alias commune, discrepat, est, sub eodem coelo, et in iisdem occupationibus, vivendi generis effectus. Cujus ratio paucis verbis reddenda est.

Quamvis ea coeli et anni temporis vis est quam supra exposui ; non tamen contraria vi non flecti, atque

* Ibidem.

atque etiam vinci frangique potest. Quod vere fieri constat. Unde enim, quaeso, nisi hinc, tempore Sydenhamiano tot morbi putridi, toties et prope sine fine recurrentes, et nostro tam pauci, iique multo leniores, nec unquam fere per populum grassantes? Unde in castris fit, quod milites gregarii dysenteria plectuntur, et ii qui ordines ducunt vel immunes morborum, vel non illa, sed cholera, implicantur? Adeo certe morborum, illo et hoc tempore incidentium, natura inter se discrepat, adeo putrida et grassans vis minus viget, ut clarissimi medici Londinenses, quo pacto, quove, sive casu, sive fato sic epidemicos morbos immortalis vir invenerit, oppido admirantur. Quod ad morborum, Sydenhamiano tempore et hoc incidentium, differentiam, majoremque nunc quam tum lenitatem, aut saltem minus putridam naturam, attinet; ejus differentiae causa in promptu videtur; scilicet, plenior illo, quam hoc seculo, carnis cibique ex carnea materia usus; quippe quam materiam non solum prandere, caenare, sed etiam jentare, et pro merenda adsumere, multoque minus eidem ex plantis paratam in omni cibo miscere, tum moris esset. Similique ratione, ordinum in castris ductores multo tam recentis carnis, quam materiae

ex plantis paratae, plus omni cibo permiscere solent. Unde licet calor anni, temporis, et regionum calidorum proprius, ad putredinem quidem, aut hujus periculum, in corporibus humanis faciendam, ita ut expositum est, pertineat; eum tamen corporis statum, qui caloris est effectus, ut augeri carneo victu et aliis rebus potest, ita imminui, prohiberi, et quodam tenus in contrariam verti contrario victu et rebus contrariis posse, colligendum est. Certe morbi minus nunc, quam olim putrescentes, ordinesque ducentium, ubi reliquos in castris dysenteria aut consimilia mala premunt, vel salus, vel contraria dysenteriae cholera, haud obscure illud confirmant. Contrariam autem dysenteriae choleram esse, fructus et acidam in ventriculo fermentationem alia foventia, hanc facientes, illi opem ferentes, satis clare arguunt. Quae res vera, diversam horum morborum naturam adeo illustrans, ad virum clarum Degnerum, qui milites, cum in vinetum irrupissent, et fructus copiam devorassent, e dysenteria convaluisse scribit, accepta referenda est; dum eundem, et *si qua* alia acidam in ventriculo fermentationem movent, tam cholerae feminii causam, quam noxam excitantem, esse, ab omnibus
qui

qui illum morbum rite cognitum tractavere, intelligitur. Ut adrem redeam :

Cum igitur, ut ex rebus et rationibus expositis patet, calor una cum victu, scilicet, e carne petito, ad dysenteriam, idem una cum victu, e plantis confecto, ad choleram viam faciat ; ideo proprietas, qua illius feminium ab hujus differt, est, quod in illa vicinior ad putredinem status, in hac vicinior ad motus abnormes, quos fermentatio peccans facit, in illa debilitas sedatior, in hac cum mobilitate conjuncta, potissimum subsunt.

Utrique communis est, per communem generis nervosi debilitatem, cordisque inde et arteriarum languorem, perspiratio impeditior. Unde in utraque etiam largior bilis, et confluentium in primas vias humorum, secretio. Quod turbarum, mox ibidem faeviturarum, fundamentum, secunda adhuc valetudine, jacit.

Quae ipsa res una cum causa ejusdem dysenteriae, cum intermittente aut remittente biliosa febre, nam in illa quoque bilis hoc tempore abundat, communis est. Quare autem postea illarum feminium febris intermittentis generis, hujus nulla aut diversa, ac ne sic quidem permanens, febris, sed proprius intestinorum tumultus, sequatur, suo loco,

loco, sub noxarum excitantium ratione exponetur.

Postremo, ut in unum conspectum feminii dysenteriae partes contraham ; id habitus totius corporis, maximeque primarum viarum, et ex his maxime intestinorum bilisque itinerum, non putrescens, qui justus vix justo morbo contingit, sed ad putredinem vicinus, cum perpetua cerebri, generisque nervosi totius debilitate, cordis et arteriarum actionem, eoque vasculorum perspiratoriorum, illis potissimum parentium, actionem imminuente, et sic in vasis biliferis, iisque, quae humores in intestina mittunt, secretiones augente, sed adhuc citra morbum consistente, est. Eiusdem

SEMINII CAUSÆ

Sunt, praeter calorem externum, quaecunque ejus effectum augment, quaecunque debilitant, quaecunque ad habitum putrescenti vicinum gignendum pertinent, aut denique perspirationem porro imminuunt: Eoque sub jubare exercitatio, victus e materia carnosa constans, ex plantis negata, labor, fatigatio, omnia ad morbum viam sternunt.

sternunt. Quibus noxis hoc commune omnibus est, ut leniore fere opere, lentoque et in longius temporis spatium diviso, agant.

NOXÆ EXCITANTES

Sunt eadem fere, quae feminii causae, sed subito et vehementiore opere, atque in unum quasi temporis punctum collato omni, agentes. Ut morbi multitudinem complexi, eoque suam naturam clarius prodentis, qualis in castris adparet, exemplum sumam; postquam, continuato praeteritae aestatis calore et reliquis feminii causis, hoc jam ante paratum intus permaturuit, si subito, unius, puta, noctis spatio, pernoctantibus in tabernaculis militibus, pluvia incidens, versoque humano in humorem vapore, genus nervosum subito refrigerando, sedans, sic perspirationem, jam ante languentem, supprimit; protinus jecoris, protinus intestinorum tumultus, hactenus caecus, sed evidenti tandem proximus, jamjamque erupturus, erumpit; bilisque et, quotquot humores in intestina secerni solent, copia profusa, et acrior simul facta, causa morbum continens uno impetu constat. His noxis excitantibus, modo

commemoratis, et cum aliis morbis quodammodo communibus, huic propria adjicienda est.

Quae

C O N T A G I O

Est, ab eorum, qui morbo laborant, stercore suboriens. Quae, sine feminio suaque mera vi, morbo par inferendo fit, ut quibusdam aliis morbis, nempe febribus intermittentibus, typho, pesti, usu venit, an feminii conjuncto opere egeat; ideo dici nequit, quod nunquam, nisi tum, cum, ut ex anni tempore judicandum est, jam ante quaesitum et presto intus feminium est, scilicet, eo tempore, quo morbus ipse, occurrit. Quae quaestio, licet adhuc igitur incerta et, ut aiunt, sub judice sit, tamen altera, nempe, an feminio acquisito et noxis excitantibus, quae supra comprehensae sunt, agentibus, sine contagione morbus unquam nascatur, haud paulo clarior illustriorque esse videtur. Si enim uno eodemque tempore, ut unius noctis spatio, morbus quandoque, quod neutiquam dubium est, incidit; certe omnes eos, qui sic simul illo implicantur, a stercore uno infectos, non existimandum est. Unde dysenteriam plerorumque morborum, qui feminii

et noxarum excitantium conjuncti necessario operis effectus sunt, in numero esse constat, sed eandem a mera principii, nempe, contagionis, vi, dempto seminio, nasci, non etiam convenit.

CAUSA MORBUM CONTINENS

Est seminium supra relatum, nempe diathesis ad putredinem vergens, cum adjuncta semper huic debilitate, qua cerebri, cordis, et arteriarum et vasculorum perspiratoriorum, actiones imminui, eoque perspiratio languere, intelliguntur; ad morbi jam modum aucta: Scilicet, diathesi, et hujus comite debilitate, sic auctis; repressa per refrigerationem perspiratio, jam ante directam in jecur et intestina humorum inclinationem, porro impellit. Quo facto, augetur bilis, augetur humorum intestinalium secretio, iidemque humores pro ratione acriores facti, fibras intestinorum circulares insolito stimulo adficiunt. Quarum ideo contractiones auctae affectionem, quae constrictio dicitur, constituunt: Constrictio autem sic facta, diametrum cavi intestinalis imminuendo, humores transfluere finit, stercus scybalorum forma retinet. Quod, sic a constrictione retentum, hanc
rursus,

rurfus, nempe fui causam, distendendo, eoque eandem fibras insuper stimulando, auget, fitque invicem constrictionis effectus pariter et causa.

PROGNOSIS.

Quoniam in diathesi ad putredinem vergente aucta cum debilitate consistit morbus; igitur, quo majores hae sunt, eo metuendus magis finis est. Hinc tenerae aut extremae aetati, sexuique sequiori, et fracto aliis morbis jam ante robori, infestior esse solet.

Ex symptomatis quoque aliquid eventus iudicium sumendum. Bonum signum est bilis flava et viridis, quolibet morbi tempore, sed maxime initio, supra aut infra rejecta. Mala sunt vomendi, provento morbo, frequentia, item singultus, qui initio minus refert, et materia foetida saniosa alvo rejecta. Quae, nescio aegrotante, effluens, morbi simul et aegrotantis finem adesse denunciat.

MEDENDI

MEDENDI RATIO.

Quoniam causa morbum continens in diathesi ad putredinem vergente, cum debilitate totius corporis et humorum copia et acredine, fibras intestinorum irritante, et constrictionem, stercus retinentem, et ab hoc auctam, faciente, positus morbus est; ideo medendi consilia esse humorum acredinem tollere vel corrigere, et solvere constrictionem, sequitur.

Quod ad priorem prioris consilii partem, quae corrigendam acredinem proponit, attinet; ei accommodata auxilia sunt, supra forsitan, et pro certa infra purgantia, ore data; quibus nonnulli clysteres adjiciunt.

Quorum emetica eo minus idonea videntur, quod motum peristalticum invertendi, et nova mala concitandi, periculum intentant. Certe, nisi semel et initio morbi, ad fordes putredini vicinas, non autem acredinem humorum in intestinis, auferendas, vomitus non convenit; eoque a consilio nostro alienus est.

D

Clyf-

Clysteris vero, qui in colica, in intestinorum spafmo posita, utiliter, cum alvum purgantium opere, ad intestina penitus toto tractu expedienda, adhibentur; in plerorumque curationibus minus adhiberi solitos video. Unde minus necessarios esse arbitror. Quibus haud paulo certiori auxilio sunt,

Alvum purgantia. Cum enim acres humores, supra relati, praeterquam quod constrictionem, et haec stercoris retentionem, irritando efficiunt, omnia quoque totius intestinorum, maximeque amplorum, tractus puncta, per eandem irritationem in nimios motus concitent; et hinc tormina, et ab iisdem motibus, ad finem recti continuatis, tenesmus pendeant; quicquid igitur ad acres humores, motuum ex parte causam, depellendos pertinere possit, id quoque ad morbo medendum et salutem reducendam, non prodesse non potest. Quibus autem medicamentis purgatio attentanda sit, sub altera consilii, ubi iterum de iis agendum est, parte proponetur.

Corrigunt autem vel obtundunt accredinemtria, diluentia, demulcentia, et antiseptica.

Ex diluentibus praecipua et sola fere aqua est. Cujus ea blanda adversus pleraque corpora natura est, ut, sine eorum mutatione, vel acerrima corrigere,

corrigerè, et blanda, vel multo minus acria, reddere possit. Itaque sola aqua fossilia acida adeo mitescunt, ut bibi impune possint. Quorum, ut et humorum, de quibus hic agitur, acredo hoc infringitur, quod particulae acres, longius inter se disponuntur, eoque minore vi singulae in singula partis, cui admoveantur, puncta agunt. Hac ratione aqua tepida sola dysenteriam perfravit *. Aquosa quoque proprietate serum lactis et juscula ex carne confecta imbecilliora, qualia pullinum et bovinum sunt, quae magnis Sydenhamus laudibus extulit, et ipse sola solvere morbum vidi, haud dubie ex magna parte agunt. Quid autem succus animalis, qui in jusculis inest, valeat, postea memorabitur.

Demulcentia, tunicam villosam tegendo, ab acredine defendendo, ipsam hanc impediendo, et ab illa dimovendo, agunt. Quorum copiam ars natura suggerit; cujusmodi, decocta amyli, hordei, sagae, lini feminum, item malvae et gummi Arabici, denique olei species, sunt. E quibus omnibus, cum alias pari fere inter se virtute sint, olei pleraeque species reliquis eo posthabentur, quod omnium ingratisimae ventriculo evadunt.

Adeps

* Hoffman. de Dysent. et apud eum mult.

Adeps ovina lacte et amylo additis data, in vigore morbi parum tolleratur *. Reliquis tamen speciebus haud exiguo discrimine anteire oleum ricini nuper inventum est.

Antiseptica praecipua, quae in dysenteriae curatione vulgo adhibentur, sunt acida, accescentia, vini imbecillioris, eoque magis accescentis, species, et cortex forsitan Peruvianus, sunt.

Ex acidis, non fossilia diluta, quae minus ipsa fermentiscendo, minus quoque contrarii generis fermentationi obviam eunt; sed vegetabilia quae dicuntur, maximeque acetum, respondent. Consimilique virtute

Accescentia, nempe, fructus acido-dulces satis maturi, sunt. Quos ad tollendam dysenteriam imprimis efficaces esse, summa auctoritas, gravissima testimonia, sunt. Quae res, quantum a cholera, quam multis rebus refert, differat quoque dysenteria, luculento argumento est. Quippe enim hi ipsi fructus in noxarum, choleram excitantium, numero sunt, qui dysenteriae remedio esse reperti sunt. Cujus rei distinctio saepe relato, et jure laudato, viro Degnero debetur.

Vinum

* Pringle, Diseases of the army.

Vinum autem generis ejus, quod dictum est, dupliciter, tum qua alkohol continet, tum qua acescit, eodem viro teste, et adsentiente ratione, prodest *.

Haec omnia antiseptica, non ut diluentia, particulas acres longius inter se disponendo, neque ut demulcentia, has et tunicam villosam tegendo, et ab hac illas distinendo, sed fermentationi, in putrescentem naturam ruenti, occurrendo, et forsitan cum corpore, ex illa prognato, se miscendo, et neutrum corpus pariendo, agere verisimile est. Hoc in loco, quod de dysenteriae seminio, et causa illam continente, saepius ante dictum est, in animum velim revoces; scilicet, justam putredinem raro huic morbo, sive imminente, sive praesenti, subesse, contraque imminente hoc, id est, in seminio, diathesin inesse putredinem vergentem, in causa continente, eandem augeri, sed nunc quoque raro ad putredinis justae modum adfurgere, memineris. Nam, ubi putridus typhus adest, is aut morbus, profluvium symptoma, et ad illum curatio dirigenda est, quod plerumque, ni fallor, fit; aut uterque morbus, quod rarius, iudice me, in usu venit, conjunctus est. Quod tamen ut
ita

* Degner. pag. 74. 247.

ita est, diligenterque alios morbos ab hoc segregandos, ne, quod summi omnium momenti est, curatio perturbetur, contendo; ita, si quando in dysenteria idiopathica, putredo ipsa aut huic proximus status, vix ab ea differens, incidit, prae omnibus corporis partibus ea putredo, siue status ei proximus, vixque differens, canalem alimentarium adfectat. Eoque supra relata antiseptica, quae in locum laborantem protinus, primum, et recta recipiuntur, tanto potentius ad illud vitium corrigendum pertinebunt.

Cortex Peruvianus, quem in dysenteria nunquam adhibitum novi, quoniam in putridis morbis adeo efficax antisepticum notus est, nonne in hoc quoque, ubi corporis status tantum gradu a putredine distat, auxilio fore putandus est, eoque magis, quod status cui adversatur, in eodem canali alimentario ejus actionem omnem recta excipit?

Altera consilii pars, quae ad constrictionem tollendam dirigitur, per alvum purgantia et opium peragitur.

Ex alvum purgantibus, rhabarbarum nuper in frequenti usu fuit, a clarissimis viris adhibitum. Quod tamen, quia tormina concitat, et adstrictiorem postea alvum relinquit ejus actio, praesens
 usus

usus jure respuisse videtur. Cum eo tamen vir illustris Joannes Pringelius, Eques, pauca calomelanos grana, quo potentius, quoque mitius esset, conjungenda ostendit. Cui utique, sive soli, sive cum illo altero addito medicamento, haud paulo praestant, lenius simul et minore cum tumultu agentia, alvum purgantia; cujusmodi falcatharticus amarus vel Glauberianus sunt, quibus clari viri usi sunt*.

Ea, praeterquam quod ad acres humores, uti supra dictum est, auferendos pertinent, etiam durum stercus, constrictione retentum, et in duras massas, scybala dictas, divisum, fortiter protrudunt, eoque ipsam constrictionem a scybalis, suo effectu, invicem auctam imminuunt. Quorum opus diluentia, supra relata, eadem scybala humectando et molliendo, potenter quoque adjuvant. E quibus aqua tepida, quae sola dysenteriam sustulisse dicta est, id ex parte, fibras contractas molliendo et humectando, praestare mihi videtur.

Opium, a quo multi, metu, ne alvi in hoc morbo compressionem, motu peristaltico imminuendo, auctam confirmaret, absterriti sunt, experientia
expli-

* Huck. Donald Monto.

explicabili efficacissimum remedium nuper exploratum est. Cujus rei huc explicatio redit: Si compressio a debilitate aut torpore sine irritatione, id quod in colica usu venit, penderet, id est, motus peristalticus imminutus, causa morbum continens, vel hujus pars praecipua, esset, tum opium, cujus est motum omnem imminuere, illum porro imminuendo, morbum necessario augetet; perinde ac in ejusdem colicae curatione. Verum, quoties, e contrario, non in imminuto, quamvis cum debilitate alias conjuncto, sed aucto per irritamentum grave motu peristaltico, ut in cholera et dysenteria accidit, morbus positus est; tum opium, ob id ipsum, quod nimium motum imminuit, ad effectum ejus, constrictionem tollendam, valet. Hinc non fugiendum, sed sequendum, in dysenteria auxilium est, quique extimuerit, eorum timor sane vanus erat. Quam explicationem felix opii in dysenteria usus multiplex, et nunquam contemnenda Sydenhami magni auctoritas confirmat. Confirmat ex simili causa pendens motus abnormis is, qui post partum mulieribus accidit, similiter opio compositus. Quin et nulla explicatione, ne eorum quidem, qui eum refugerint, usus ejus refugiendus videtur; quoniam, si vel maxime augere compressionem periclitari concederetur,

deretur, tamen effectus purgantium, cum eo conjunctim aut alternatim datorum, motumque peristalticum excipientium, et excitum fervantium, contrario pensaretur; et quicquid boni ex motibus componendis acciperetur, id omne lucrifuerit, quicquid mali ex iisdem nimis imminuendis nasceretur, id omne procul amoveretur. Qui vero assiduam dejiciendi cupiditatem, praecedentibus et comitantibus unamquamque saevis torminibus, in tenesmum saepe intolerabilem desinentibus, nec eandem quidem non quoque insequentibus, consideret; si, quanto hi motus abnormes, etiam numero modici, glandulas mucosas, liquorem intestinale fecernentes, et arteriolas exhalantes, quarum mille millia, suum quaeque humorem, in unum intestinorum cavum mittunt, adeoque copiose, ut earum aucta aliquando excretio etiam ad diathesin phlogisticam tollendam valeat*, stimulando, et assiduam largamque excretionem,

* Amicus meus, supra relatus, alvum purgantium, quae nuper addubitari coepit, actionem ad diathesin phlogisticam solvendam summopere valere, haud uno exemplo docuit; illamque magni Sydenhami curationum partem, qua is alvum purgantia cum sanguinis detractione toties alternavit, in vero, ut omnia iere ejus, fundatam esse demonstravit.

cretionem, usque ad sanguinis ipsius profusionem, irritamento gravi sollicitando, debile jam ante corpus magis debilitet exhauriatque, reputet; si, quanto magis iidem motus, numero ingentes, qui saepe ducenti amplius quotidie sunt, et decies singulis horis dejectiones, aut harum cupiditatem, referunt, ut nulla mora, vel brevissima, nullum temporis punctum, liberum torminibus et tenesmo esse possit, genus nervosum, firmis vivis ad extremam debilitatem redactis, simplicibus a putredine non multum alienis, aut in hanc celeriter ruentibus, tono, quem tensio, in plenis vasis posita, dat, imminuendo, et sic robur prostrernendo et frangendo, frangant et prostrernant, secum animo perpendat: Nae ille, quicquid dirorum motuum lenimen promittit, aut vel brevem requiem tantum interponit, id prae reliquis omnibus salutiferum fatebitur, et exiguum incommodi, nec id quidem certum, sed potius contemplatione animi, quae falax est, quam experimento compertum exploratumque, minime tanto certoque bono obstare debere, lubens certe agnoscet. Si alvi largior in ipsis phlegmasiis, ubi diathesis phlogistica summa vigenisque mali caput agnoscitur, purgatio ad eam tollendam valet; si tantum boni, abnormes in cholera et dysenteria motus, ut verisimile est, sistendo,

sistendo, opium praestat, an inde, quod cholera, quae febris pariter et putredinis expers est, et dysenteria, cui putredo iuxta raro subest, et idiopathicam lenis brevisque pyrexia, ut videtur, comitatur, tamen, ubi motus in utraque vehementes sunt, adeo cito mortem adferat, conjici causa potest? Mihi certe reputanti, et omnia horum morborum diligenter animo perpendenti, nihil verisimilius ad animum, quam motus et motuum causam utriusque mali caput esse, et quicquid motus componit, quicquid causam tollit, id prae reliquis salutem promittere, adcurrit.

Huic consilii parti balneum, vesicatoria, et hirudines, si rationis in aliis morbis, in constrictione quoque intestinorum positis, similitudo spectaretur, adjici poterant. Quorum tamen contra usum est, primum, quod curatio supra proposita sufficere videtur, dein quod prudentissimi medici aut non omnino ad haec decurrerunt, aut in iis curationis vim non collocaverunt. Hoffmannum quidem, qui in pedum frigore periculum metuebat, calentes lateres pedibus supposuisse, vesicatoriis tormina levasse Joannem Pringelium, et a Degnero relato Reuchnerum quendam in morbo, quem ille pro ‘dysenteria sine epidemica’ habebat, super ‘loca haemorrhoidalia hirudines’

posuisse, video. Praeter autem auctoritatis, haec remedia in dysenteria commendantis, penuriam, contra eadem ratio stare videtur. Si enim hirudines eo, ubi dictae sunt, imponantur, nihil aliud efficient, nisi ut sanguinis in vicinis vasis copia imminuatur; sed sanguinis copiam motuum, vascula excretoria, supra relata, ad nimiam et saepe sanguineam ipsam, excretionem, stimulo sollicitantium, vehementia satis superque aufert. Satis autem superque dico, quod minime eorum morborum ex numero dysenteria est, qui in sanguinis abundantia consistunt; et, e contrario, si naturae ejus ex singulis hujus chartae partibus justa notio colligatur, eam in diverso corporis statu ab illo, cui sanguinis detractio, siue communis siue localis, remedio fit, haud obscure intelligetur.

Balneum quidem in colica fomenti abdominis forma adhibitum prodesse, non inficiandum est. Sed nihil cum colica dysenteriae, praeter earundem fibrarum constrictionem, commune est; quo minus utrique communia remedia forte putes. Quod, si tegumentorum communium fibras musculares relaxando, per generis nervosi, quod unum est idemque, consensum, ad intestinorum quoque relaxandas pertineat, certe in morbo,

ubi

ubi cum vivorum debilitate, simplicium firmerum laxitas morbosa necessario et individue conjungitur, superaddita laxitate opus aut usum esse, non aeque dixeris ; neque

Vesicatoria, quorum actio adversus spasmos abdominis viscerum non in extrema debilitate posita, et inflammationes pariter bona est, in constrictione tali, qualis dysenteria est, scilicet cum magna debilitate conjuncta, frugifera fore putanda sunt. Quae ipsa si quid humoris feroci copiam auferendo, quod verisimile est, quippe quarum ibi, quo imponuntur, actio, alvum purgantium, in intestinis actioni simillima sit, valent ; eo minus necessaria in morbo sunt, in quo alias idem humor immodice per vim morbosam abstrahitur.

Finita demum hac charta, legentes, spero, simplicem morbi me notionem inculcasse, casus symptomaticos, maximeque eos, ubi diversae febrim formae principes morbi, profluvium harum symptomaticum, et curatio diversa, erant, utiliter recidisse, feminium dysenteriae naturale, et hujus praecipuas causas, commonstrasse, noxas excitantes, earumque simplicem effectum, exposuisse ; ab his pariter et feminio causam morbum continentem deduxisse, et hinc medendi consilium,

lium, eadem servata ad finem simplicitate, derivasse, ubique in explicationibus parcum, cautum, et mihi met constantem fuisse, a magnis viris modeste, pudice, et reverenter dissensisse, minoribus reprehensionique et animadversioni obnoxiiis pepercisse, vel silentio tradisse, et hoc omne sine gloriola aut ostentatione vana fecisse, videbunt. Errorum veniam, ut moris apud disputationum hic scriptores est, non petendam puto; quam prudentiores suo candore lubenter huic aetati dabunt, imprudentiores et juniores, sui memoria, non aut indecore recusabunt.

F I N I S.

De Dyspepsia	Temple	1.
De methodo medendi variolarum; proci vire. auxilio	F. J. Fowler	2.
De natura Aeris fixi Newville	—	3.
De Hydrope	Scott	4.
De sanguinis circuitu Adge.	—	5.
De Attractione chemica Heir	—	6.
De Scorbuto	Proverton	7.
De frigoris in corpus humanum potestate		8.
De Cholera	Leman	9.
De curatione febrium a contagione	Rogers	10.
De Physiologia & Pathologia Dentium	Graphonius	
	S. Hewrius Jackson	11.
De Febre flava	Curtin	12.
De Fetore	Willis	13.
De Electricitate	Stevenson	14.
De fetus humani nutrimento	Wans	15.
De Hepatide	Scott	16.

[Faint, illegible handwriting on aged paper with stains.]

